

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2010

Bc. Marta Kohelová

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

**INTEGRÁCIA ĽUDÍ S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM DO
SPOLOČNOSTI**

Diplomová práca

Študijný program: Aplikovaná sociálna práca

Školiace pracovisko: Katedra sociálnej práce a sociálnych vied

Školiteľ: PhDr. Eva Števková

Nitra 2010

Bc. Marta Kohelová

Ďakujem mojej školiteľke práce PhDr. Eve Števkovej
za cenné rady, odborné usmernenie, podporu a pomoc, ktorú mi poskytla pri
vypracovaní diplomovej práce.

Ďalej chcem poďakovať tým pedagógom špeciálnych základných škôl,
ktorí pomáhali žiakom pri vyplňovaní dotazníkov
a tým mi umožnili uskutočniť prieskum.

ABSTRAKT

KOHELOVÁ, Marta: *Integrácia ľudí s mentálnym postihnutím do spoločnosti*. [Diplomová práca]- Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva; Katedra sociálnej práce a sociálnych vied. -Školiteľ: PhDr. Eva Števková. Stupeň odbornej kvalifikácie : Magister (Mgr.). - Nitra : FSV a Z, 2010, 65 s.

Žijeme v modernej spoločnosti, kde rovnosť príležitostí na vzdelanie a prácu sa zdá pre každého samozrejmosťou. Nie sú výnimkou ani ľudia s mentálnym postihnutím, na ktorých je zameraná moja diplomová práca, ktorá je spracovaná v rovine teoreticko-empirickej. Teoretická časť je rozdelená do siedmych kapitol. Prvá kapitola charakterizuje samotné zdravotné postihnutie podľa Medzinárodnej klasifikácie chorôb. Druhá kapitola sa zameriava na socializáciu postihnutých jedincov, na mieru ich zapojenia do pracovného a spoločenského života. Tretia kapitola sa sústreďuje výchove detí s mentálnym postihnutím v rodinách, pretože iba to dieťa, ktoré vyrastá v zdravom rodinnom prostredí, má optimálne vývinové šance. V štvrtej kapitole sú bližšie špecifikované možnosti výchovy a vzdelávania detí s mentálnym postihnutím. Predposledná subkapitola popisuje práva dieťaťa vyrastať v prirodzenom prostredí svojich rovesníkov v podmienkach škôl bežného typu. Piata kapitola popisuje význam zvládnutia všetkých etáp profesijného vývinu pri uplatnení sa na trhu práce. Šiesta kapitola sa zaoberá otázkou zamestnanosti jedincov s mentálnym postihnutím, vyzdvihuje význam chránených dielní a podporovaného zamestnávania. Siedma kapitola sa venuje legislatíve, ktorej cieľom je dosiahnuť, aby v živote ľudí s mentálnym postihnutím boli samozrejmosťou základné ľudské práva, aby mohli pracovať, vzdelávať sa, mať rodinný život, atď. V poslednej, ôsmej kapitole táto práca prináša empirické poznatky o profesionálnej orientácii žiakov špeciálnych základných škôl, skúma ich profesionálnu informovanosť. Pri realizácii prieskumu sa použila metóda neštandardizovaného dotazníka. Získané informácie sa vyhodnocovali metódou kvantitatívnej analýzy pomocou Chí- kvadrátu.

Kľúčové slová :

Mentálne postihnutie. Školská integrácia. Špeciálne vzdelávanie. Profesionálna orientácia. Profesionálny vývin. Voľba povolania.

ABSTRACT

KOHELOVÁ, Marta: *The integration of people with mental disability into society.* [Master Thesis]- Constantine the Philosopher University in Nitra, Faculty of Social Sciences and Health Care, Department of Social Work and Social Sciences. - Supervisor: PhDr. Eva Števková. Level of qualification: Master (Mgr.). - Nitra: FSS and HC, 2010, 65 p.

We live in a modern society, where equal opportunities for education and work seem to be obvious to everyone. And people with mental disabilities are not exception. Thesis is focused on this group of people and processed in the theoretical and empirical level. The theoretical part is divided into seven chapters. The first chapter describes a disability according to the International Classification of Diseases. The second chapter focuses on the socialization of disabled individuals, to the extent of their participation in work and social life. The third chapter focuses on education of children with mental disabilities in families, because only a child who grows up in a healthy family environment has optimal developmental opportunities. In the fourth chapter there is a closer look at possibilities of training and education of children with mental disabilities. Next subchapter describes the rights of child to grow up in natural background together with normal children in the schools of normal type. The fifth chapter shows the importance of managing all phases of professional development in the application of the labor market. The sixth chapter deals with the issue of employment of individuals with intellectual disabilities, highlights the importance of sheltered workshops and supported employment. The seventh chapter deals with the legislation, which aim is to reach fundamental human rights for these people, like right to work, right for education, have family life etc. The last eighth chapter brings empirical evidence on the professional orientation of students of special primary schools, examining their professional knowledge. The survey was realized by non-standardized questionnaire method. The information was evaluated by quantitative analysis using chi-square.

Key words:

Mental disability. School integration. Special Education. Professional orientation. Professional development. The choice of profession.

OBSAH

ÚVOD	10
1 IDENTIFIKÁCIA ĽUDÍ S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM	12
1.1 Hraničné pásmo mentálnej retardácie	13
2 SOCIALIZÁCIA JEDINCOV S POSTIHNUTÍM	14
3 RODINA S POSTIHNUTÝM DIEŤAŤOM	15
3.1 Možnosti spoločenskej pomoci rodinám	15
4 VÝCHOVA A VZDELÁVANIE DETÍ S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM	18
4.1 Potreba špeciálneho vzdelávania	19
4.2 Školská integrácia verzus segregácia	23
5 PROFESIONÁLNY VÝVIN JEDINCOV S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM	26
5.1 Predprofesionálna príprava žiakov s mentálnym postihnutím	27
5.2 Voľba povolania žiakov špeciálnych základných škôl	29
5.3 Profesionálna príprava žiakov s mentálnym postihnutím	30
6 VYTVÁRANIE PRACOVNÝCH MIEST PRE ĽUDÍ S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM	32
7 LEGISLATÍVA O PRÁVACH ĽUDÍ S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM	35
8 PRIESKUM	39
8.1 Ciele prieskumu	39
8.2 Hypotézy	39
8.3 Charakteristika prieskumného súboru	40
8.4 Metóda prieskumu	41

8.5 Analýza výsledkov prieskumu	42
8.6 Diskusia	56
8.7 Návrhy a odporúčania do praxe	69
ZÁVER	73
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV	75
PRÍLOHY	82

ZOZNAM TABULIEK

<i>Tabuľka 1</i>	Zloženie respondentov podľa pohlavia	41
<i>Tabuľka 2</i>	Zloženie respondentov podľa veku	41
<i>Tabuľka 3</i>	Rozhodnutie chlapcov pri voľbe povolania	43
<i>Tabuľka 4</i>	Rozhodnutie dievčat pri voľbe povolania	43
<i>Tabuľka 5</i>	Voľba povolania – chlapci	44
<i>Tabuľka 6</i>	Voľba povolania – dievčatá	44
<i>Tabuľka 7</i>	Predstavy chlapcov o budúcom povolání	45
<i>Tabuľka 8</i>	Predstavy dievčat o budúcom povolání	45
<i>Tabuľka 9</i>	Rozhodnutie ôsmakov pri voľbe povolania	46
<i>Tabuľka 10</i>	Rozhodnutie deviatakov pri voľbe povolania	46
<i>Tabuľka 11</i>	Predstavy ôsmakov o budúcom povolání	47
<i>Tabuľka 12</i>	Predstavy deviatakov o budúcom povolání	47
<i>Tabuľka 13</i>	Dôvody žiakov pri výbere povolania	48
<i>Tabuľka 14</i>	Stálosť rozhodnutia pre zvolené povolanie	48
<i>Tabuľka 15</i>	Ovplyvňovanie výberu povolania	49
<i>Tabuľka 16</i>	Náročnosť rozhodovania pri výbere povolania	50
<i>Tabuľka 17</i>	Záujmy žiakov na hodine pracovnej výchovy	50
<i>Tabuľka 18</i>	Zdroje informácií o budúcom povolání	51
<i>Tabuľka 19</i>	Čas venovaný príprave na budúce povolanie	52
<i>Tabuľka 20</i>	Činitele ovplyvňujúce výber budúcej školy	52
<i>Tabuľka 21</i>	Vzťah žiakov ku zvolenej profesii	53
<i>Tabuľka 22</i>	Predstavy žiakov o budúcej škole	54
<i>Tabuľka 23</i>	Viera žiakov vo vlastných schopnostiach	55
<i>Tabuľka 24</i>	Čas venovaný na získanie nových informácií	55
<i>Tabuľka 25</i>	Spokojnosť žiakov so svojím rozhodnutím o výbere povolania	56
<i>Tabuľka 26</i>	Činitele ovplyvňujúce výber budúceho povolania	58
<i>Tabuľka 27</i>	Činitele ovplyvňujúce výber budúceho povolania v závislosti od veku a pohlavia	58
<i>Tabuľka 28</i>	Úroveň predprofesionálnej prípravy	64
<i>Tabuľka 29</i>	Predstavy žiakov o budúcom povolání	66
<i>Tabuľka 30</i>	Predstavy žiakov o budúcom povolání vzhľadom na vek	66

<i>Tabuľka 31</i>	Predstavy chlapcov a dievčat o budúcom povolání	67
<i>Tabuľka 32</i>	Stabilita rozhodnutia žiakov ku zvolenej profesii	68
<i>Tabuľka 33</i>	Stabilita rozhodnutia ôsmakov a deviatakov ku zvolenej profesii	69

